

Supergris gir transplantasjonshåp

Problemet med hyperakutt vevsavstøtning, som er en viktig hindring for xenotransplantasjon, ser ut til å være løst.

Britiske og amerikanske forskere har klonet griser med et inaktivert gen som normalt forårsaker hyperakutt vevsavstøtning.

Knockout-gris

Med noen dagers mellomrom har to konkurrerende genteknologiselskaper i Storbritannia og USA kunngjort at de har klonet såkalte knockout-griser. Resultatene er omtalt i tidsskriftene *Science* og *Nature* (1, 2), er et viktig skritt nærmere vellykkede xenotransplantasjoner hos mennesker.

Siden et spesifikt gen er satt ut av spill, blir grisene omtalt som knockout-griser. Genet det er snakk om, koder for enzymet alfa-1,3-galaktosyltransferase. Enzymets oppgave er å overføre sukkermolekylet alfa-1,3-galaktosyl til overflaten av griseceller.

Dersom et griseorgan blir transplantert til

Det skotske selskapet PPL har produsert fem såkalte knockout-griser med tanke på xenotransplantasjon. Foto PPL

et menneske, vil det oppstå en hyperakutt avstøtningsreaksjon innen 1–2 dager, på grunn av naturlige antistoffer mot grisecellene. Problemet med hyperakutt avstøtning er en av de viktigste hindringene for å kunne gjennomføre xenotransplantasjoner (3).

Det skotske genteknologiselskapet PPL Therapeutics annonserer at fem klonede griser med det inaktiverte nøkkelgenet ble født

på første juledag, og har fått navnene Noel, Star, Angel, Joy og Mary (4). Selskapet, som er kjent for å ha klonet sauen Dolly i 1996, holder fast ved sitt mål om å få satt i gang kliniske forsøk innen fire år.

En konkurrerende amerikansk forskergruppe ved University of Missouri har meldt at de, i samarbeid med firmaet Immerge BioTherapeutics i Massachusetts, har produsert fire tilsvarende supergriser.

– Tom Sundar, *Tidsskriftet*

tom.sundar@legeforeningen.no

Litteratur

1. Kaiser J. Cloned pigs may help overcome rejection. *Science* 2002; 295: 25.
2. Butler D. Xenotransplantation experts express caution over knockout piglets. *Nature* 2002; 415: 103.
3. Fiane AE, Mollnes TE. Transplantasjon fra dyr til menneske. *Tidsskr Nor Lægeforen* 1999; 119: 4213–8.
4. www.ppl-therapeutics.com/html/cfml/index_fullstory.cfm?StoryID=50 (22.1.2002).

Sterkere rettsvern for gravide legevikarer

Likestillingsombudet har konkludert med at en gravid kvinne ble forbigått ved forlengelse av et vikariat som assistentlege. Strengere praksis i EU gir støtte til avgjørelsen.

Legen som har fått medhold fra Likestillingsombudet, var ansatt i et seks måneders vikariat ved Haukeland Sykehus. Da det ble klart at vikariatet ville bli forlenget med seks måneder, ønsket hun å fortsette i vikariatet. Hun ville imidlertid ikke kunne tiltre stillingen, fordi vikartiden falt sammen med fødselstermin og påfølgende fødselspermisjon.

Sykehuset ansatte i stedet en mannlig assistentlege, med den begrunnelse at man trengte en lege som kunne fungere i vikariatet. Likestillingsombudet mener at dette ikke er god nok grunn, og at sykehuset har handlet i strid med likestillingsloven. I sin konklusjon legger ombudet vekt på at det var urimelig å ikke forlenge vikariatet for den kvinnelige assistentlegen. Ombudet legger særlig vekt på tap av ansiennitet, og på at det ikke ville være noe problem for sykehuset å skaffe vikar for kvinnen. For Likestillingsombudet veide dette tyngre enn ulempene for sykehuset.

Drahjelp fra EU

Avgjørelsen fra Likestillingsombudet innebærer ikke at gravide får automatisk rett til å

få forlenget et vikariat, opplyser Lars Christensen ved Likestillingsombudet.

– Avgjørelsen gir likevel uttrykk for en praksis, og i veldig like tilfeller vil avgjørelsen være viktig og kunne skape presedens, sier han.

Avgjørelsen er basert på en blanding av urimelighetsvurdering i henhold til likestillingsloven og strengere praksis i EU. I to nye dommer fastslår EU-domstolen at kvinner ikke kan sies opp på grunn av graviditet, verken i faste eller midlertidige stillinger. Ifølge Likestillingsombudet har dommene også betydning for spørsmålet om forlengelse av vikariatet ved graviditet, dersom grunnen til at en kvinne ikke får forlenget et vikariat har med hennes graviditet å gjøre.

– Domsavsigelsene i EU gir sterkere rettsvern for gravide i både faste og midlertidige stillinger. På grunn av disse dommene må Likestillingsombudet skjerpe sin praksis. Det skal mindre til enn tidligere for at noe blir urimelig, sier Christensen.

Leder av Legeforeningens likestillingsutvalg, Torunn Janbu, oppfordrer assistentleger som ikke får forlenget vikariat på grunn av graviditet om å henvise til denne saken. – Vi vil også sende brev til alle avdelingsoverleger hvor vi fremmer vårt syn med hensyn til hvordan man skal forholde seg i slike saker, mener Janbu.

– Ingrid M. Hoie, *Tidsskriftet*
ingrid.hoie@legeforeningen.no

Færre dødsulykker i arbeidslivet

Arbeidstilsynet har registrert sterk nedgang i dødsulykker særlig innen bygg- og anleggsbransjen i 2001. 37 personer omkom i arbeidsulykker i 2001. Dette er det laveste tallet Arbeidstilsynet har registrert noen gang. I bygg- og anleggsbransjen, som tidligere har hatt mange dødsulykker, døde fire personer som følge av arbeidsulykker i 2001. Ingen av disse var fallulykker.

Innen bygg- og anleggsbransjen har gjennomsnittlig 13 personer mistet livet i arbeidsulykker hvert år siden 1988: I 1999 ble det registrert 19, i 2000 seks og i 2001 fire omkomne. Det var ingen som omkom i fallulykker i fjor. Tidligere har fallulykker vært den dominerende årsak til dødsulykker i denne bransjen. Gjennomsnittsalderen for de omkomne i 2001 er 44 år. 36 av de omkomne er menn og en er kvinne.

Arbeidstilsynet har drevet landsomfattende kampanjer for å få ned ulykkene, og tilsynet mener at de gode resultatene kan være et resultat av kampanjen.